

## Enkekejserinde Dagmars Bisættelse.

Ved Direktør *Arthur Fang.*

Det var ikke en kongelig Begravelse — som de mange andre — der fandt Sted i Roskilde den 19. Oktober 1928, da Enkekejserinde Maria Feodorowna, Prinsesse Dagmar af Danmark blev bisat i Domkirken. Det var en Begivenhed i større Format med verdenshistorisk Betoning. For en Stund hvilede hele Verdens Øjne paa det lille Roskilde, hvor en af de afsluttende Akter i det storslaaede Drama, den russiske Omvæltning, gled over Døgnets Scene.

Det var den tidligere enevældige Kejserinde over det mægtige russiske Rige, der nu som en sønneløs Enke, fattig og landflygtig, i sit lille Fædreland blev fulgt til Graven af et Følge, der nok bestod af Konger og Fyrster, men mest talte fyrstelige Personer berøvet deres Værdigheder og fordrevet fra deres Lande. Paa den Dag var det største Antal af Medlemmer af det før saa stolte russiske Kejserhus, den vidtforgreneede Familie Romanoff, forsamlet siden Revolutionen, for første og vel nok for sidste Gang. — Storfyrster og Storfyrstinder, Fyrster og Fyrstinder, der fra den største Rigdom og højeste Indflydelse var uddrevet af deres Fædreland for nu som Emigranter at maatte leve rundt om i Europa, ofte under meget beskedne Forhold. Mange af de før saa eksklusive og højtstaaende Personer er allerede gennem Ægteskaber „uden for deres Stand“ paa Vej ind i det almindelige Borgerskab og vil i næste Generation være opslugt af dette. Ingen Titler, ingen Rang, ingen nedarvede Rigdomme vil i Fremtiden beskytte dem, de vil være overladte til sig selv, som alle andre.

Enkekejserinde Dagsmars Bisættelse fik ogsaa sit ejendommelige Præg — afvigende fra alle tidligere kongelige Begravelser — ved at den foregik hovedsagelig efter græsk-katolsk Ritus og ved at græsk-katolske Prælater for første Gang betraadte den protestantiske Domkirke og dér celebrerede en Sørgehøjtidelighed. — Siden Reformationens fjerne Dage har der ikke drevet Røgelsesduft under Domkirkens Hvælvinger; det gjorde der, da Kejserinden blev bisat.

— — —

Den 13. Oktober Kl. 7,20 Eftm. afgik Enkekejserinde Dagmar ved Døden paa Villa „Hvidøre“ i Klampenborg. Medens Kejserinden laa Lig i sin Bolig, blev der her afholdt forskellige Gudstjenester af Provst Koltscheff fra den russiske Alexander Newski Kirke i København. Til Stede ved disse Gudstjenester var Kejserindens Familie og Medlemmer af den russiske Koloni i København. I det Værelse, hvor Kejserinden laa Lig, brændte desuden stadig Lampen paa det lille Husalter, og af en russisk Bønnebog, der laa opslaaet paa Alteret, skiftedes de, der stod Kejserinden nærmest, til uafbrudt at læse Bønner for den afdødes Sjæl.

Den 16. Oktober overførtes Kisten til Alexander Newski Kirken i Bredgade i København, og i de følgende to Dage laa Kejserindens afsjælede Legeme paa lit de parade, og mange Mennesker defilerede forbi den aabne Kiste. Den 18. Oktober blev Zinkkistens Laag tillukket. Hver Dag, fra Kistens Overførelse til Bisættelsesdagen, blev der Kl. 12 og Kl. 5 afholdt Sørgegudstjenester, der overværedes af Medlemmer af det danske Kongehus, af de russiske fyrstelige Personer, der i Anledning af Begravelsen var kommet til København, og af Medlemmer af den russiske Menighed. Efter at den russisk-græsk-katolske Metropolit Eulogius fra Paris var ankommet, blev Sørgegudstjenesterne afholdt under hans Ledelse. I de tre Dage, Kisten stod i Kirken inden Bisættelsen, blev der fra Kl. 9 Morgen til Kl. 8 Aften holdt Æresvagt af 2 militære og 2 civile Herrer, dels danske og tidligere russiske Officerer og dels Medlemmer af den russiske Koloni i København.

Fredag den 19. Oktober fandt Bisættelseshøjtideligheden Sted i Alexander Newski Kirken og i Roskilde Domkirke.

Dagen blev indledet med en Gudstjeneste Kl. 10, hvor særlig russiske Damer og Herrer var til Stede, nemlig Medlemmer af Familien Romanoff, russiske Emigranter fra Udlandet og Medlemmer af den russiske Koloni i København. Ved denne Gudstjeneste talte Metropoliten Eulogius over Kejserinden. Midt paa Kirkegulvet stod Kejserindens Kiste paa en Forhøjning, hvorom pragtfulde Blomsterdekorationer og Kranse var grupperet. Selve Kisten var dækket af det danske og det russiske Flag, Dannebrog indhyllede Hovedenden. Paa Kistens Laag laa øverst Kejserindens private Ikon (Helgenbillede), ciseleret i Sølv, i Form af en lille trefløjet Altertavle. Midt paa Kisten laa en mørkerød Estandard med paamalet Helgenbillede, der havde tilhørt det Hestegarde-Regiment, for hvilket Kejserinden havde været Æreschef. — Denne Estandard blev reddet ud af Rusland under Revolutionen, bragt til København, istandsat og overgivet til Kejserinden, i hvis Besiddelse den da siden har været. — Paa Kisten var desuden henlagt en lille Sølvkrans fra Danske i Aabenraa.

Ved 1-Tiden ankom den øvrige Del af Følget til Kirken. Det var den danske Kongefamilie, de fremmede fyrstelige Personer eller deres Repræsentanter, Statsministeren og Udenrigsministeren, Repræsentanter for Hær og Flaade, Folketingets og Landstingets Formænd m. fl. De blev i Kirkens Vestibule modtaget af Storfyrst Kirill.

Sørgehøjtideligheden fortsattes, og Provst Koltscheff talte over Kejserinden.

Da Højtidelighederne efter henved fire Timers Forløb var til Ende, var der et Øjeblik dyb Stilhed i det lille Kirkerum. Kejserindens to Døtre Storfyrstinderne Xenia og Olga traadte nu frem til Kisten og kyssede det lille Helgenbillede paa Kistens Laag — efter dem fulgte alle de russiske Damer og Herrer. Storfyrst Kirill blev et Øjeblik liggende i Bøn ved Kistens Fod. Kong Christian og Dronning Alexandrine og de øvrige Kongelige knælede ned ved Kisten. Da den hvidhaarede Hertuginde Thyra af Cumberland, støttet af sin Broder Prins Valdemar og Prins Georg af Grækenland, knælede ved sin Søsters Kiste, løftede hun en Flig af Dannebrog og kyssede det dybt bevæget. Da Slægten saaledes havde taget Afsked, gik

12 russiske Herrer hen til Kisten for at bære den ud af Kirken. Ved højre Side bar: Hertugen af Mecklenburg, Admiral Rimski-Korsakof, General Fogel, General Potozki, Kaptajn Zavalischin og Senator van der Vliet. Ved venstre Side bar: Statsminister Trepoff, Konsul Deruginsky, Kontorchef Lodyschensky, Hr. Melnitzki, Fyrst Myschetzky og Baron Meyendorff. Med Front mod Kirken stod et Æresdetachment af Livgarden opstillet. Forinden Kisten blev baaret ud, var de Kongelige og de russiske Præster traadt ud af Kirken for at modtage Kisten. Garden præsenterede Gevær, de Kongelige gjorde stram Honnør og alle civile blottede Hovederne, da Kisten blev løftet op paa Ligvognen.

Og nu satte lidt før Kl. 2 hele Toget sig i Bevægelse ud mod Østbanegaarden, mens Gardens Musikkorps spillede en Sørgeomarch. Forrest Politidirektør Fabricius-Hansen i aaben Landauer, derefter til Hest Københavns Kommandant Generalmajor Castenskiold og hans Adjutant. Efter dem fulgte Korret fra den russiske Kirke, de russiske Præster, en Afdeling Husarer, Livgardens Æresdetachment og saa selve Ligvognen, trukket af fire Heste med sorte Sørgeskaberakker og ledet af Lakajer i lange røde Frakker. Ved Siderne af Ligvognen red Chefen for Kongens Adjutantstab Kammerherre, Oberst Dalberg og Kongens jourhavende Adjutant, Oberstløjtnant Harhoff og gik de 12 russiske Herrer, der havde baaret Kisten ud af Kirken, 6 og 6 paa hver Side, samt paa højre Side Fyrst Dolgorouki og paa venstre Side Admiral Amdrup — ude ved Siderne gik ogsaa Kejserindens to Livkosakker i deres brune Uniformer med Sørgeflor og med Revolvere i sorte Fangsnore. Efter Ligvognen fulgte de fyrstelige Personer og Følgets øvrige Herrer til Fods, og efter dem kørte Følgets Damer i lukkede Vogne, og til sidst sluttedes det lange Tog af en Afdeling Husarer. — Medens Ligtoget bevægede sig gennem de flag-smykkede Gader, hvor Tusinder af Tilskuere stod opstillet langs Fortougene, drønedes Kanonskudene fra Batteriet Sixtus — Sørgesaluttens 121 Skud.

Ved Østbanegaarden blev Kisten løftet af Vognen af de 12 russiske Herrer og baaret gennem Hallen. Her stod Medlemmer af Garderforeningen opstillet med deres Fane og hilste

Ligtoget med blottede Hoveder. Czar Alexander III var Æresoberst for Livgarden.

Ogsaa i Roskilde var gamle Gardister mødt frem for at ære Kejserinden. I alt ca. 60 Medlemmer af Gl. Roskilde Amts Garderforening med Formanden, Fabrikant Krogh i Spidsen havde taget Opstilling over for Banegaarden ved Jernbanehotellet.

Kl. 3,15 rullede Toget, trukket af to Lokomotiver, ind paa Roskilde Jernbanestation. Fra Ventesalen traadte i det samme de atten Garderofficerer ud, der skulde bære Kisten, og gjorde Honnør for Toget. Medens Følget begyndte at stige ud, gik Garderofficererne hen til Vaggonen, løftede Kisten ned og bar den gennem Stationsbygningen ud til Livvognen — i Spidsen gik de russiske Gejstlige. Forrest bar Livgardens Chef, Oberst, Baron V. Wedell-Wedellsborg og Souschefen, Oberstløjtnant, Baron O. Gyldenkrone. Lidt efter var Følget bragt i Orden, og Ligtoget satte sig i Bevægelse ned over Hestetorvet ad Algade til Domkirken. Flagalleen var rejst med Flag paa halv Stang, fra Husene vajede Flagene, og Gaderne var bestrøet med Grønt. De mange Tilskuere, der stod opstillede langs hele Togets Vej, holdtes tilbage af Infanteri med Staalhjelme og opplantede Bajonetter.

Et Stykke foran Processionen kørte Politimester Fritsche i aaben Landauer, trukket af hvide Heste. Derefter fulgte til Hest Garnisonskommandanten, Oberst Wørishøffer og hans Adjutant, Premierløjtnant Sabroe, og bag ved dem begyndte saa selve Ligtoget at tone frem. Fremmedartet og ejendommeligt — som det aldrig før er set ved en kongelig Begravelse. En høj Skikkelse, iført en lang, hvid Silketalar, fanger Opmærksomheden. Det er Kantor Schumof ved den russiske Kirke i København i Spidsen for Kirkens Kor, en lille Skare sortklædte Damer og Herrer. Koret synger næsten uafbrudt en russisk Bøn „Hellige Gud, stærke Gud, udødelige Gud — forbarm dig!“, der benyttes til Begravelser. Lige efter Koret fulgte de russiske Gejstlige i deres prægtige grønlig-gyldne, rigt overbroderede Silkeornater, hver af dem bærende et kirkeligt Symbol. Forrest Diakon Eugen Wdovenko fra Paris, svingende et Røgelseskar, derefter Provst Prosoroff fra Berlin,

bærende et Kors, ved hans Side Provst Koltscheff fra Alexander Newski Kirken, i sin Egenskab af kejserlig Konfessionarius bærende en kejserlig Ikon; efter dem fulgte den russisk-græsk-katolske Metropolit Eulogius fra Paris med gylden Bispestav i sin venstre Haand, ved hans Side Proto-diakon Barotinsky fra Berlin, bærende et Røgelseskar. — Metropolit og Provst Koltscheff var ikklædt de store, ejendommeligt formede Mitraer. Korets Sang og Prælaterne i deres prægtige fremmedartede Skrud virkede stærkt gribende paa alle Tilskuere. — Roskilde maa i sin Middelalder have set langt mere storslaaede gejstlige Processioner, men aldrig før har en Repræsentation for den store østlige Kirke betraadt Byens Gader.

Efter de Gejstlige fulgte Ligvognen, trukket af fire skaberrakklædte Heste, ledet af det kgl. Staldpersonale — paa hver Side af Vognen gik ni Garderofficerer i prunkende rød Galla med vajende Fjerbuske og dragne Sabler, der blinkede i Sollyset. Efter Vognen det mandlige Følge til Fods, rige farvestraalende Uniformer, lysende Silkeskærf, funkende Ordner mellem civile sortklædte Herrer. — Følgets Damer var forinden i Biler kørt til Domkirken.

Mens Ligtoget gik mod Kirken, klang alle Byens Klokker, Domkirkens store Klokker, Margrethe-Klokken i Tidespiret, St. Laurentii Klokke fra Byens Taarn og Klokkerne fra gamle Vor Frue.

Ligtoget er naaet frem til Kongeporten og her modtages det af Biskop Fønnesbech-Wulff, Domprovst Martensen-Larsen og Stiftsskriver Dr. Westrup. Garderofficererne løfter Kisten af Vognen og bærer den ind i Kirken, gennem Midtergangen og op i Frederik den Femtes Kapel. I Kirken modtages Processionen af kgl. Konfessionarius Provst Fenger. Foran Kisten gaar de danske og russiske Gejstlige, efter Kisten hele Følget, nærmest Kisten gaar Prins Valdemar og Hertuginde Thyra af Cumberland, de to eneste tilbageværende af Christian IX og Dronning Louises Børn.

Mens Kisten bæres op gennem Kirken spilles der paa Orglet en lille tysk Melodi, „Jeg beder til Kærlighedens Magt“. Oppe i Kapellet sættes Zinkkisten ned i Egetræssarkofagen,

der er opstillet ved Siden af Christian IX og Dronning Louises Kister, og Laaget lægges paa. Orglet tier, og Studentersangerne synger fra Pulpituret over Højkoret „Tænk naar engang —“. Provst Fenger træder frem ved Kisten og holder Talen.

Saa mange af Følget, der har kunnet faa Plads, er straks gaaet ind i Kapellet, Resten staar ned ad Kapellets Trappe og hen forbi Opgangen til Koret. Efter Provst Fengers Tale holdes der ved Provst Koltscheff en lille Begravelses-Gudstjeneste, hvori Russerne deltager; de kors sig og knæler paa Gulvet i Kapellet og paa Stentrappen — Røgelsen bølger i fine Skyer, og det russiske Kors Sang inde fra Kapellet blander sig med Orglets dæmpede Sørgehymne. Forinden Kapellet forlades, velsigner Provst Koltscheff Kejserindens Kiste. De fremmedes smukke Højtidelighed ved den danske Kongedatters Hvilested er til Ende. Fra Pulpituret lyder nu „Under dine Vingers Skygge“, baaret af de danske Sangeres klare Røster. — Følget begynder at forlade Kapellet, først de russiske Gejstlige, dernæst de kongelige Damer og Herrer. Kejserindens to Livkosakker har taget Opstilling ved Indgangen til Kapellet, hele det kongelige Følge hilser dem med Haandtryk. Langsomt tager Sørgekaren Afsked med Kejserindens Kiste, sidst forlader de to Døtre Storfyrstinderne Xenia og Olga Kapellet.

Deltagerne i Følget og de Damer og Herrer, særlig fra den russiske Koloni i København, der har haft Plads i Kirkestolene, træder nu i smaa Hold ind i Kapellet. Mænd og Kvinder knæler ned i Bøn ved Sarkofagen, og mange af dem smykker den med Blomster. — Russerne har taget Afsked med deres lille Mor Czaritsa. — Kranse og atter Kranse bæres ind i Kapellet og dynger sig om den nye Egetræskiste — — Dagslyset begynder at blegne i det hvide Kapel — —. Den tidligere Eneherskerinde over alle Russere er blevet bisat i den lille By langt fra sit vældige Rige, fjernt fra det Sted, hvor hendes Ægteherre hviler — den danske Prinsesse er stedet til Hvile hos sine Forældre hjemme i det gamle Land.

— — —

Da Bisættelseshøjtideligheden i Domkirken var forbi, blev der givet et Signal og Soldaterne begyndte fra Fondens Bro

og videre op gennem Byen at hejse Flagalleens Flag paa hel Stang.

Mens Sørgetoget gik gennem Byen, var det smukt Vejr, køligt, men med klart Solskin, der fik de gejstlige Skrud og de fyrstelige Uniformer til at lyse i al deres Pragt, men mens Højtideligheden i Kirken stod paa, slog Vejret om, og det var i en trist og silende Regn, Følget forlod Kirken for atter at begive sig til Banegaarden. De Kongelige kørte dog i Biler fra Domkirken direkte til København.

-- --

Paa Grund af det særegne Præg, Enkekejserinde Dagnars Bisættelse havde, vil det være af Interesse at se en Fortegnelse over de Personer, der deltog i Følget.

Den officielle Liste over „Processionen fra Alexander Newski Kirken til Østbanegaarden og fra Roskilde Banegaard til Domkirken“ ser saaledes ud:

Kronprinsen af Sverige. KONGEN. Prins Valdemar. Kong Haakon. Hertugen af York. Storfyrst Kirill.

Prins Harald. Hertug Ernst-August. Kronprins Frederik. Storhertug Friedrich-Franz. Prins Georg. Storfyrst Alexander Michailowitch.

Hertugen af Mecklenburg. Prins Axel. Prins Gustav. Prins Knud. Prins René. Prins Aage.

Prins Gabriel. Prins Nikita. Prins Viggo. Prins Erik. Prins André. Prins Christian af Schaumburg-Lippe.

Oberst Koulikowski. Prins Vassili. Prins Georg Constanti-nowitch. Prins Christian af Hessen. Baron Blixen-Finecke. Hofjægermester Castenskiold.

Til denne Liste bør yderligere føjes: Den spanske Ambassadør i Berlin, den hollandske Minister i København, Storfyrst Dimitri Paulowitch, Fyrst Fédor Alexandrowitch og Fyrst Jussupoff.

Den officielle Liste over „Cortégen fra Russisk Kirke til Østbanegaarden samt Kørsel fra Roskilde Banegaard til Domkirkens Hovedport“ ser saaledes ud:

1. Ekvipage: Dronningen, Hertuginde af Cumberland, Storfyrstinde Xenia af Rusland og Storfyrstinde Olga.



2. Ekvipage: Storhertuginde af Mecklenburg-Schwerin, Hertuginde af Brunswick, Prinsesse Ingeborg af Sverige og Prinsesse Olga af Cumberland.

3. Ekvipage: Prinsesse Helene af Danmark, Prinsesse Thyra af Danmark, Prinsesse Poutiatine og Prinsessen af Altenburg.

4. Ekvipage: Fyrstinde Jussupoff, Prinsesse Axel af Danmark, Prinsesse René af Bourbon-Parma, Prinsesse Erik og Prinsesse Caroline Mathilde af Danmark.

5. Ekvipage: Prinsesse Christian af Hessen, Prinsesse Viggo, Prinsesse Feodora af Danmark og Hofjægmesterinde Castenskiold.

Hertil bør yderligere føjes Prinsesse Tatjana.

Den danske Kongefamilie og dens Slægt:

Kong Christian X og Dronning Alexandrine og deres to Sønner Kronprins Frederik og Prins Knud.

Kongens Farbroder Prins Valdemar og dennes Datter og fire Sønner med deres Gemal og Gemalinder: Prinsesse Margrethe, g. m. Prins René af Bourbon-Parma, Prins Aage (hans Gemalinde den italienske Komtesse Mathilde di Bergolo var ikke til Stede ved Bisættelsen), Prins Axel, g. m. Prinsesse Margareta af Sverige, Prins Erik, g. m. Mr. Fred. Booths Datter Lois, og Prins Viggo, g. m. Dr. med. James O. Greens Datter Eleanor.

Kongens næstældste Broder Prins Harald og Gemalinde Prinsesse Helena og deres to unge Døtre Prinsesse Feodora og Prinsesse Caroline Mathilde.

Kongens yngste ugifte Broder Prins Gustav.

Endvidere: Hofjægmester Jørgen Castenskiold til Kongstedlund og Hofjægmesterinde Castenskiold, Kongens yngste Søster Prinsesse Dagmar, samt Kongens næstungste, ugifte Søster Prinsesse Thyra.

Kongens ældste Broder Kong Haakon VII af Norge.

Kongens næstældste Søster Prinsesse Ingeborg (g. m. Prins Carl af Sverige Hertug af Vestergötland, der ikke var til Stede ved Bisættelsen).

Kongens Faster Hertuginde Thyra af Cumberland og hendes yngste Søn Hertug Ernst-August af Brunswick med Gemalinde og hendes yngste Datter Prinsesse Olga af Cumberland.

Den afdøde Hertug Ernst-August af Cumberland naaede som bekendt ikke at bestige Brunswicks Trone. Dette blev derimod Tilfældet med hans Søn Hertug Ernst-August, efter at han i 1913 havde ægtet Prinsesse Victoria af Preussen, Kejser Vilhelm IIs eneste Datter. Som andre tyske Fyrster har Hertugen af Brunswick efter Krigen frasagt sig Tronen.

Kongens Fætter Prins Georg af Grækenland, næstældste Søn af det afdøde Kongepar Georg I og Dronning Olga af Grækenland.

Kongens Søstersøn Prins Christian af Schaumburg-Lippe, Søn af Prins Friedrich af S.-L. og Prinsesse Louise, der døde i 1906.

Dronningens Broder Storhertug Friedrich-Franz IV af Mecklenburg-Schwerin og hans Gemalinde Storhertuginde Alexandra, en Datter af Hertug Ernst August af Cumberland og Hertuginde Thyra. Storhertugen, der som bekendt er Broder til den tyske Ex-Kronprinsesse Cecilie, abdicerede i 1918.

Endvidere Prins Christian af Hessen med Gemalinde. Prins Christian er Søn af Prins Wilhelm af Hessen-Philippsthal-Barchfeld og Prinsesse Augusta af Holsten-Sønderborg-Lyksborg. Prins Christian er Fætter til Prins Haralds Gemalinde Prinsesse Helena af Slesvig, Holsten, Sønderborg-Lyksborg.

Baron C. E. T. Blixen-Finecke til Stamhuset Näsbyholm i Skaane er beslægtet med det danske Kongehus, idet hans Farfader Politikeren, Udenrigsminister i Ministeriet Rotwitt, Baron Carl Frederik Axel Bror Blixen-Finecke var gift anden Gang med Prinsesse Augusta af Hessen, en yngre Søster til Dronning Louise, Kong Christian IX.s Gemalinde.

Fremmede Fyrster eller deres Repræsentater:

Den svenske Kronprins Gustaf Adolf af Sverige repræsenterede sin Fader Kong Gustaf V. Den engelske Kong Georg V var repræsenteret af sin næstældste Søn, Prins Albert, siden 1920 Hertug af York.

Den spanske Ambassadør i Berlin Fernando Espinosa de los Monteros repræsenterede Kong Alfons XIII af Spanien.

Den hollandske Minister i København Rider de Rappard repræsenterede Dronning Wilhelmine af Holland og Storhertuginde af Luxemburg.

Tilbage staar at omtale de russiske fyrstelige Personer. — I Processionens første Række møder vi Storfyrst Kirill, der maa anses for den mest prominente af de tilstedeværende Russere, og af Familien Romanoff betragtes som dennes Overhoved.

Storfyrst Kirill Vladimirowitch er Søn af Czar Alexander III.s Broder Storfyrst Vladimir Alexandrowitch og paa den Maade den myrdede Czar Nicolas II.s ældste Fætter. Storfyrst Kirill bor enten i Koburg eller i Frankrig og er gift med Hertuginde Victoria Feodorowna af Saxen-Koburg-Gotha (skilt fra Storhertug Ernst-Louis af Hessen); der er i deres Ægteskab to Døtre og en lille Søn Wladimir Kirillowitch (f. 1917). Storfyrst Kirill, der er født i 1876, har gjort sig særlig bemærket, idet han maaske mere energisk end de andre ikke faa Tronprætendenter selv hævder sin Ret til den russiske Kejsertrone. Ved et Manifest af 13. September 1924 har Storfyrst Kirill selv proklameret sig som den nominelle Czar og derved selv søgt at fastslaa sine legitime Rettigheder til den russiske Trone. Som en Følge af Manifestet er hans Søn, den lille Vladimir, proklameret som Storfyrsttronfølger. Det er bekendt, at bl. a. Enkekejserinde Dagmar ikke kunde give denne Proklamation sin

Tilslutning, da hun ansaa den for forhastet. Og inden for de russiske Monarkisters Kreds er der langt fra Enighed om, hvorvidt det af Storfyrst Kirill foretagne Skridt er rigtigt. Dersom der blev Tale om, at Storfyrst Kirill kunde komme til at bestige den russiske Kejsertrone, vilde der ogsaa opstaa visse Vanskeligheder, fordi hans Moder Marie Paulovna (Datter af Storhertug Friedrich-Franz II af Mecklenburg-Schwerin) først i 1908, efter 34 Aars Ægteskab, gik over til den græsk-katolske Religion.

Paa flere Maader indtog Storfyrst Kirill en Særstilling under Bisættelsen. Der var anvist ham Bolig paa Amalienborg. Han var den, der modtog det danske og udenlandske Følge ved Indgangen til Alexander Newski Kirken. Kort før sin Afrejse fik han af Kong Christian tildelt Elefantordenen.

Som russiske Tronprætendenter nævnes ogsaa undertiden Storfyrst Kirills to yngre Brødre Storfyrsterne Boris og André Vladimirowitch. Baade Storfyrst Boris, der bor i Paris, og Storfyrst André, der har slaaet sig ned i Sydfrankrig, har begge giftet sig med borgerlige Damer. Storfyrst André's Hustru har antaget Navnet Krasinski og Børnene i Ægteskabet bærer dette Navn. Som en tredje Tronprætendent nævnes ogsaa Storfyrst Dimitri Paulowitch, Søn af den myrdede Storfyrst Poul, Czar Alexander III.s yngste Broder. Storfyrst Dimitri har giftet sig med en rig amerikansk Dame, der allerede var bosat i Paris, da han kom dertil under Revolutionen. Samtidig med sit Ægteskab antog Storfyrstens Hustru Navnet Illinsky efter sin Ægtefælles Fødested Illinskoie ved Moskva. Ægteparret, der stadig er bosat i Paris, har en lille Søn, der fører Efternavnet Illinsky.

De tre nævnte Tronprætendenter har dog vel nærmest sat sig selv uden for ved at gifte sig med borgerlige Damer. Og da Storfyrst Kirill ikke er nogen helt ung Mand, er hans lille Søn rimeligvis nok den, der eventuelt vilde kunne komme stærkest i Betragtning.

En Særstilling uden for Tronprætendenternes Kreds indtog den bekendte Generalissimus fra Verdenskrigens første Aar, Storfyrst Nikolas Nikolaewitch, der døde den 6. Januar 1929 i Antibes ved Rivieraen, Storfyrst Nikolas var Fætter til Czar Alexander III, idet han var Søn af Generalfeltmarskallen i den russisk-tyrkiske Krig Storfyrst Nikolas Nikolaewitch, en Broder til Czar Alexander II. Den nylig afdøde Storfyrste nærede ikke selv nogen Tronprætentioner, men var særlig Samlingspunktet for de mange tusinde landflygtige russiske Officerer. Han anerkendte ikke Storfyrst Kirills Proklamation, og betragtedes af mange som de landflygtige Russeres Fører — uden at berøre Tronspørgsmaalet.

I Forbindelse med Storfyrst Dimitri Paulowitch vil det være rimeligt her at nævne hans Søster Storfyrstinde Marie Paulowna, da hun ogsaa var med til Bisættelsen. Storfyrstinde Marie har først været gift med den svenske Prins Wilhelm, men blev skilt i 1914. Derefter giftede hun sig med en fhv. russisk Garderkaptajn Serge Michailowitch Fyrst Pou-

tiatine. Derfor finder vi den tidligere Storfyrstinde i Fortegnelsen som Prinsesse Poutiatine. Ægteparret er bosat i Paris, hvor de har en Forretning med Kunstbroderier.

Af det afdøde Kejserpar Alexander III og Kejserinde Dagens seks Børn lever nu kun de to Døtre Xenia (f. 1875) og Olga (f. 1882). Den ældste Søn Czar Nikolas II og hans Broder Storfyrst Michael Alexandrowitch blev som bekendt begge myrdet under Revolutionen. To andre Sønner Alexander og Georg døde henholdsvis ca. 1 Aar og ca. 28 Aar gamle.

Storfyrstinde Xenia er gift med sin Faders Fætter, den dog kun 9 Aar ældre Storfyrst Alexander Michailowitch, en Søn af Czar Alexander III.s yngste Broder, Feltmarskallen paa den kaukasiske Front under den russisk-tyrkiske Krig Storfyrst Michael Nicolaewitch. Storfyrst Alexander bor i Paris eller paa Windsor. Som bekendt har Storfyrstinde Xenia været hos sin Moder paa „Hvidøre“ det sidste halvandet Aars Tid før hendes Død. I deres Ægteskab har Storfyrst Alexander og Storfyrstinde Xenia 7 Børn, deraf var de 5 til Stede ved deres Bedstemoders Begravelse, nemlig Datteren Irene Alexandrowna og Sønnerne André, Fédor, Nikita og Vasili Alexandrowitch, der bor i Frankrig eller England.

Fyrstinde Irene er gift med Felix Felixowitch Fyrst Jussupoff Greve Soumarokoff-Elston, der har indskrevet sit Navn i Historien ved at rydde Rasputin af Vejen. Under Revolutionen flygtede Fyrsteparret til Udlandet og er nu Indehavere af en Modesalon i Paris. Baade Fyrstinde Jussupoff og Fyrst Jussupoff var til Stede ved Bisættelsen.

Storfyrstinde Olga har først været gift med Hertug Peter af Oldenburg, men Ægteskabet blev opløst i 1916. Samme Aar giftede Storfyrstinden sig med Oberst Koulikowski, saaledes benævnes herhjemme almindeligt fhv. Ritmester i russisk Kavalleri Nicolai Alexandrowitch Koulikowski. Storfyrstinde Olga boede som bekendt i længere Tid hos sin Moder paa „Hvidøre“ sammen med sin Mand, der er Leder af Grosserer Gorm Rasmussens Stald paa „Sølyst“, den smukke, gamle Lystejendom, der er Nabo til „Hvidøre“. I sit andet Ægteskab har Storfyrstinde Olga to Smaadrenge. Efter at „Hvidøre“ nu er lukket, bor Ægteparret i en lille Villa i Klampenborg.

Paa Listen over Begravelsesgæsterne er der endnu et Par russiske Navne, nemlig Prins Gabriel, hans Broder Prins George Constantino-witch og deres Søster Prinsesse Tatjana Constantinowna. Deres Fader er Storfyrst Constantin Constantinowitch, der i Rusland er berømt som lyrisk Digter og Oversætter af Hamlet. Storfyrsten er Søn af Storadmiralen under den russisk-tyrkiske Krig Storfyrst Constantin Nikolaewitch, Søn af Czar Nikolas I og altsaa yngre Broder til Czar Alexander II. — Prinsesse Tatjana var første Gang gift med Fyrst Bagration Moukh-ranski, der faldt i Verdenskrigen, en af hans Forfædre har gjort sit Navn bekendt under Krigen med Napoleon 1812. Prinsessen har været gift een Gang til og er for anden Gang Enke. Hun er nu bosat i

Genève. Den ene af hendes Brødre Prins Gabriel har giftet sig med en borgerlig Dame og er bosat i Berlin, medens hans Broder George er ugift og bor i London.

Af Fortegnelsen over det fyrstelige Følge er endnu tilbage at nævne Hertugen af Mecklenburg og hans Søster Prinsessen af Altenburg.

Hertug Carl Michael af Mecklenburg-Strelitz er Dr. phil. og russisk Generalløjtnant, han er nær beslægtet med det russiske Kejserhus og bor nu i København. Han er Sønnesøn af den regerende Storhertug Georg af M.-S., der døde i 1860. Hans Fader Hertug Georg var russisk General og gift med Katharina Michailowna, der var Datter af Storfyrst Michael Paulowitz, Søn af Czar Paul I. og altsaa Broder til Czar Alexander I og Czar Nikolas I. — Hans Søster Prinsesse Helene er Enke efter Prins Albert af Sachsen-Altenburg.

I Følget var der desuden mange russiske Emigranter, de fleste bosat i København, men ogsaa nogle i Udlandet. Her skal blot enkelte nævnes saasom den fhv. russiske Minister Alexander Trepoff (Ministerpræsident fra Novbr. 1916 til Jan. 1917), der siden Revolutionen i Rusland har levet i Paris. Ikke længe efter Kejserindens Bisættelse, nemlig d. 10. November, døde Trepoff pludselig, idet han ramt af et Hjerteslag styrtede om paa Banegaarden i Nizza, da han steg ud af Toget fra Paris. — Endvidere fhv. Minister P. L. Bark, der fra Jan. 1914 til Revolutionen i 1917 var Finansminister og nu er Direktør for Anglo-International Bank i London. — General Besobrazof, tidligere bosat i København, nu i Nizza, en Tid Chef for Kejserinde Dagmars Æresregiment og senere Chef for det russiske Garderkorps. — General Fogel, i lang Tid Adjutant hos Storfyrst Alexander Michailowitch. — General Sergei Potozki, tidligere Militærattaché i København og Chef for Fangelejren i Horserød, nu bosat i København og Delegeret for russisk „Røde Kors“. — Baron Rosen, tidligere Oberst i Kejserinde Dagmars Æresregiment. Efter at Regimentets før omtalte Estandard under Bisættelseshøjtideligheden havde ligget paa Kejserindens Kiste, blev den overgivet til Baron Rosen, der har bragt den til Paris. — Enkekejserindens Hofchef Fyrst Dolgorouki, tidligere Generalmajor en suite hos Czar Nikolas II. — Baron Michael Meyendorff, tidligere russisk Legationssekretær i København, en Tid russisk Minister i København. — De tidligere russiske Legationssekretærer i København Senator van der Vliet og Konsul Deruginski. — Krupenski, Formand for de russiske Monarkister i Paris. — Endelig skal kun enkelte russiske Damer nævnes: Fyrstinde Viazemsky, bosat i København, Enke efter Admiral V., i længere Tid Chef for Kejserskibet „Polarstjernen“, senere Hofchef for Enkekejserinden. — Grevinde Zenaide Mengden, i 16 Aar Hofdame hos Kejserinde Dagmar, og Grevinde Maria Mengden, Enke efter en af Cheferne for Kejserinde Dagmars Æresregiment.

— — —

Hele Ceremoniellet ved Bisættelsen saavel i Alexander Newski Kirken som i Roskilde Domkirke var planlagt af Provst

Koltscheff og Provst Fenger i Fællesskab og godkendt af Kongen. Den kejserlige russiske Konfessionarius mødte den største Forstaaelse og Velvilje hos sin kongelige danske Kollega. Provst Fenger angav straks det Synspunkt, hvorunder Forhandlingen skulde føres, ved, da han mødtes med Provst Koltscheff, at pege paa det lille Krucifiks, der hører med til den russiske Præsts Embedsdragt, og bemærke: „Vi tjener begge den samme Gud!“

— — —

Paa 40. Dagen for Kejserindens Død — den 21. November — blev der i alle russiske Kirker i Europa, i Alexander Newski Kirken i København og i Roskilde Domkirke afholdt Guds-tjenester efter den græsk-katolske Kirkes Ritual. Kl. 2½ fandt Højtideligheden Sted i Roskilde Domkirke. I Biler ankom fra København Prins Valdemar, Hertuginde Thyra, Prinsesse Thyra, Prinsesse Margrethe, Storfyrstinde Xenia, Storfyrstinde Olga og hendes Mand, Oberst Koulikousky, Hertugen af Mecklenburg og Prinsessen af Altenburg, og af den russiske Koloni i København bl. a. Fyrst Dolgorouki, Baron Meyendorff, General Fogel, General Potozki, ialt ca. 30 Damer og Herrer. Til Stede var desuden Domprovst Dr. theol. Martensen-Larsen og Stiftsskriver Dr. Westrup.

Ceremoniellet lededes af Provst Koltscheff og var helt efter det sædvanlige græsk-katolske Ritual ved en saadan Lejlighed. Kantor Schumof og fire Medlemmer af Koret fra Alexander Newski Kirken assisterede. Ceremoniellet sluttede med en Bøn af Provst Koltscheff for den afdøde Enkekejserindes Sjæl. Inden Russerne forlod Kapellet defilerede de een for een forbi Sarkofagen, knælede ned og kyssede en af dens mange Prydelser. — Fra den russiske Koloni i Danmark blev der lagt en smuk Sølvkrans med Baand i de russiske Farver paa Kejserindens Kiste.

Samme Dag indstiftede de russiske Emigranter „Røde Kors“, som har sit Hovedsæde i Paris, et „Kejserinde Dagmar-Fond“ til Minde om Kejserinden, der i over 50 Aar stod i Spidsen for russisk „Røde Kors“. Ved Mindegudstjenesterne rundt om i Europa blev der indsamlet Midler til Fonden, der skal anvendes til Hjælp for syge og for svagelige Gamle blandt de landflygtige Russere.

Czar Alexander III er bisat i Peter Pauls Kathedraalen i Petrograd. Det menes, at hans og de andre Czarers Kister har været aabnet under Revolutionen, men at Ligene befinder sig paa deres Plads. — Enkekejserinde Dagmar skal have udtalt Ønsket om engang med Tiden at komme til at hvile ved sin Ægteherres Side.

— — —

Ovenstaaende Beretning er udarbejdet paa Grundlag af Avisernes Referater og egne lagttagelser under Bisættelsen i Roskilde, men hertil kommer forskellige Rettelser og supplerende Meddelelser af Provst Koltscheff ved den russiske Kirke og af General Potozki i København. For den beredvillige og værdifulde Støtte, de to Herrer har ydet, bringes der dem herved den bedste Tak. — Til Oplysning om Personerne i Følget er benyttet bl. a. Stiftsskriver H. R. Hiort-Lorenzens „Livre d'or des souverains“ 1908 samt Aargangene for 1928 af Hof- og Statskalenderen, Danmarks Adels Aarbog og Almanach de Gotha.